

22. HERALDICKÝ DOPIS.

Náš přední úkol. Český národ si vyžádá situaci, jaká se v dějinách národů vyskytne jen jednou za jejich historii a již nikdy se nevrátí; situaci takovou, že se může zbavit Němců, svých smrtelných nepřátel, kteří se vetřeli do jeho země. Odstranit je není úkol ani snadný, ani prostý; je to úkol, jehož splnění si vyžádá veškeré národní energie, a ta také musí být stůj co stůj k tomu vynaložena. Nic nezáleží na tom, že snad některá továrna v pohraničí nebude uvedena v chod hned, nebo že snad úroda s některého pole nebude sklizena; nic nezáleží na tom, budeme-li snad o půl roku déle žít na přidělové listky, budeme-li snad o rok déle se tisknout v nepostačujících dopravních prostředcích nebo bude-li heraldický sjezd svolán o dva roky později. To vše ne až příštím generacím za sto let, nýbrž již nám samým za deset let se bude jevit malicherné a nicotné vedle toho, zda jsme obstáli na soudu historie národa, zda jsme splnili úkol, který jsme si sami dali: zbavit se tak či onak všech Němců a zjednat sobě i příštím jedinou možnost života v práci a míru. K tomu cíli všechno národní úsilí! — J. M.

Heraldika za okupace a po ní. Znakoslovná činnost neutuchla ani za okupace. Vědecká činnost, jež se u nás omezovala na stolice pomocných věd historických na filosofických fakultách universit, ovšem ustala po uzavření vysokých škol hned na podzim 1939, Neutuchla však činnost ediční. Byly vydány tři Erbovní knížky, na r. 1939, 1940, 1941; pak přestaly vycházet. Vznikla tak mezera od roku 1942 do r. 1945, chybí tedy již čtyři Erbovní knížky a bylo by záslužné, kdyby nakladatelství, jež je vydávalo, tuto mezeru vyplnilo. Přáli bychom si ovšem, aby Erbovní knížky byly poněkud živější nežli dosud, aby měly ráz spíše ročenek nežli pouhých sborníků.

V r. 1940 byl vydán objevný Štormův Úvod do heraldiky, objevný proto, že po řadě let to byla zase první publikace věnovaná jediné heraldice, takže novým generacím vlastně znovu objevila heraldiku. Štormova drobná knížka vykonala mnoho dobrého. Vzbudila zájem a neznalé poučila alespoň o základech heraldiky. Štormovo kreslířské umění pak ukázalo, že i 20. století může v heraldice vytvořit více nežli jen pouhou kresbu instruktivní.

Rok nato následovala Schwarzenbergova Heraldika, jež v mnohých směrech otevřela heraldice nové obzory. Naznačila vztahy české heraldiky k evropskému západu i východu a ukázala, jak a kde heraldika zasahuje dosud živě. Ukázala i, že současnou heraldiku lze tvořit jen na starých jejích základech, že heraldické normy vyrůstají z historických skutečností.

Téhož roku vydal Dr. V. Palivec pěknou knížku Erbovní lékaři v Čechách, jež z české heraldiky osvětlila jednu z jejích kulturněhistorických stránek.

Německý kulturní útlak zůstal bez vlivu na knížku Štormovu a Palivcovu; v ostatních se v některých podrobnostech zrcadlí obraz neblahé doby.

Od r. 1941 nebylo publikováno již nic. Teprve v září 1943 začínají vycházet Heraldické dopisy, nejprve rozmnožované, od 8. čísla tištěné. Byly vydávány pravidelně měsíčně a byly tedy periodikem, jež se snažilo dostat svému úkolu, totiž budít a udržovat zájem o heraldiku, informovat o událostech k heraldice se vztahujících, přinášet současnou bibliografii heraldickou a tvořit pojitko mezi všemi heraldickými pracovníky. V době, kdy německá hrůzovláda zardousila sta českých časopisů, podařilo se vytvořit zcela nový list, arci velmi skromný, který ani rádkou nepodlehł nátlaku nenáviděné německé ideologie či propagandy. Heraldické dopisy mají však ještě jeden význam: jsou vůbec prvním českým časopisem věnovaným jen heraldice. Mohlo-li vůbec být začato s jeho vydáváním a pravidelně pak v něm

pokračováno, za to vděčíme red. Leopoldu Riedlovi, dobrému a spolehlivému Čechu v úradě dozorcí služby tiskové, jak Němci eufemisticky říkali své stupnidní censure. Budíž zde za to red. Leopoldu Riedlovi vzdán veřejný dík. Budíž poděkováno i oběma tiskárnám, z jichž lisů Heraldické dopisy vycházely, za to, že se snažily jich vydávání vždy urychlit a usnadnit; byly to tiskárny dvou osvědčených Čechů E. Stiburka a J. Obrdy, obě na Smíchově. —

V červenci r. 1943 byl podniknut prvý krok k utvoření heraldického pracovního střediska. Jeho zakladatelé zprvu měli v úmyslu vytvořit samostatný heraldický klub, uváživše však, že na organizaci vzniknuvší za německé okupace by mohlo uplét odium doby, rozhodli se vytvořit prozatím jen heraldický odbor při některé vhodné organizaci. Rozhodli se pro vlasteneckou Jednotu starých českých rodů. Tak vznikl Heraldický odbor J. s. č. r., jež od března 1944 se snaží působit jako středisko heraldické práce v našich vlastech. Všichni jeho členové i přátelé jsou svědky toho, že při vnitřní práci, ani při veřejných schůzích a přednáškách nebyla jediným slovem projevena závislost na německém režimu nebo loyality k němu, kterou Němci tak bezohledně využívali.

Tak od července 1943 až do potupného konce dočasně německého panství se pilně pracovalo. Nucené práce, bída, nedostatek všech životních potřeb, zatemnění, bombardování, zatýkáni, popravy a vraždy — to byla kulisa práce Heraldického odboru jako ovšem veškerého českého života. A přece se neúchylně pracovalo; zcela pravidelně byly konány každého měsíce schůze rady Heraldického odboru, pravidelně byly vydávány Heraldické dopisy a stejně pravidelně se heraldikové každého čtvrtku večer scházeli k přátelským schůzkám v bytě jednoho z členů Heraldického odboru.

Heraldika v době nenáviděné okupace získala řadu nových přátel. Lidé se choulili do sebe; nenalézajíce útěchu vně, hledali ji v sobě; temnou cestu přítomnosti si ozařovali světlem minulosti; v nebezpečí, jež hrozilo jim, hledali jistotu ve svém rodu. Nebyl to útěk od přítomnosti, té nebylo možno utéci, bylo nutno ji probojovat. A historie, genealogie a heraldika dávaly naději, světlo a bezpečí. Pohled na znak Československé republiky, pečlivě a s láskou skrývaný, s devisou Pravda vítězí, pohled na znak hlavního města Prahy s dojmavým nápisem Praha Matka měst dávala víru a sílu. Ti, kdož za zatemněnými okny, za houkání poplachových sirén, za hrubého zpěvu esesmanů, za hrnění leteckých bomb pracovali nad znaky českých zemí, měst a rodů, ti jim zůstanou již věrni. Snad teď, kdy obržená svoboda přináší tolik nových nesmírných; ale radostných úkolů, snad teď nebudou mít tolik času věnovat se heraldické práci, ale úplně ji neopustí. A budou též takoví, že užívajíce darů svobody, věnují svůj volný čas, který jim zbude, věcem jiným; mladí lidé budou se oddávat radostem mládí, sportu, zábavě; ale ti se k heraldice přece zase vrátí. Zatím jistě v prvních dobách nastanou mezery v řadách heraldických pracovníků. Budou však vyplněny. Na našich universitách byly s obdivuhodnou pohotovostí zahájeny přednášky již v tomto měsíci. Na filosofických fakultách se přednáší o pomocných vědách historických a tedy i o heraldice, byla zahájena práce v historických seminářích. Universitní mládež zase bude mít možnost studovat heraldiku přímo u osob k tomu nejpovolanějších, u vysokoškolských profesorů, kteří jistě dovedou ji přivést k poznání pravého významu heraldiky. A tak pravem se lze nadít, že řady heraldiků budou rozmnoženy o nové pracovníky, pracovníky vědecky školené, skutečné odborníky, pod jejich vedení se postaví pracovníci laičtí.

Úkoly české heraldiky jsou převeliké. Již několika krátě jsme o nich psali: samostatná organizace

heraldická, vědecký ústav znakoslovný, sjezd heraldických pracovníků, heraldická výstava, mezinárodní kongres heraldický; soupis heraldických památek, soupis heraldických znaků, soupis erbovních rodů, řádný heraldický časopis. Jsou to úkoly obtížné a rozsáhlé, úkoly na dlouhou řadu let. Obnova svoboda naší vlasti nám dává naději, že budou splněny. Ideální i materiální předpoklady jsou dány: byla obnovena svoboda vědeckého badání, uvolněná ode všech politických vlivů, byla zrušena censura, pomínou jistě i předsudky proti heraldice, jež tu a tam se vyskytovaly a jež svědčily jen o tom, že se dobře nevědělo, co heraldika doopravdy je. Bude i dosti peněžních prostředků pro plnění vědeckých úkolů, neboť ustalo nelitostné vysávání našich bohatých hospodářských zdrojů a naší práce. Bude záležet jen na naší usilovné činnosti, aby se zdarem byly splněny úkoly české heraldiky ve svobodné Republice. —

Heraldika v tisku. Věstník hl. m. Prahy z 23. června 1945 otiskl reprodukci diplomu, jímž maršál Koněv byl jmenován čestným občanem pražským; ruský překlad diplomu jest ozdoben znakem hl. m. Prahy a vlajkami československou, SSSR a pražskou. V textu k ilustraci je zmínka o koženém pouzdře diplomu, na němž je velký znak Republiky a znak pražský; také toto pouzdro je ve Věstníku vyobrazeno. V témže čísle Věstníku hl. m. Prahy je článek »Jak zachráněna většina soch a j. památek na veřejných místech před vandaly«; líčí se v něm, jak bylo zachráněno 14 bronzových znaků hl. m. Prahy. Je to článek téhož obsahu, který měla stať »Umělecké památky zachráněny« v Právu lidu z 25. května. — **Svobodné slovo** z 26. června uveřejnilo článek »Příklady táhnou«, v němž je zmiňován Dr. B. Lifka jako »milovník a obhájce šlechtických erbů«. Nepodepsaný autor článku zřejmě není přívržencem erbovních rodů a je mu ke cti jeho důslednost: svou aversi neomezuje jen na rody erbovní, nýbrž vztahuje ji i na rody gramatické, jak svědčí jeho věta: »Ale mezi jmény, z nichž někteří se vrátili...« Vida, hned všechny tři rody pěkně vedle sebe! A jaké to podivné odhmotnění, že se vrátila jen jména?

Z tisku, neperiodického uvádíme: Orbis, Praha, vydal v červnu 1945 pamětní tisk »**Praha vítězná Rudé armádě**« v ruském jazyce; na první i poslední straně je vyobrazen znak hl. m. Prahy. — Děkanství filosofické fakulty Karlovy university vydalo »**Seznam přednášek na fil. fakultě Karlovy university v letním běhu 1945**«; na obálce je reprodukce pečeti Karlovy university, — V. V. Štech, Zdeněk Wirth a Václav Vojtíšek sestavili první část díla »**Zmizelá Praha**« (Poláček, Praha 1945); tato první část zahrnuje Staré a Nové město s Podskalím. Stručně, ale obsažné texty doprovázejí 128 přesměrně zajímavých fotografií, kreseb a plánů zmizelých pražských staveb a prospektů. Na četných zbořených objektech byly také heraldické památky, tak na Krocínově kašně, na masných krámech v Lazarské ul. (řeznický znak). Bezvadně reprodukce krásně upravené knihy jsou smutnou revui nescetných historických a uměleckých památek, o něž Praha byla připravována; je to výmluvná obžaloba zaostalosti, neprozíravosti a tuposti těch, kdož rozhodovali o vzhledu našeho milovaného hlavního města. Jménem technického pokroku byly ničeny nenahraditelné poklady umění a historie, a přece právě pokrokový technik by měl ukázat svůj um v tom, že dovede zachovat památku a vyhovět při tom technickým požadavkům. Štechova, Wirthova a Vojtíšková kniha je výstrahou generaci současné, aby si počínala tak, aby příští generace jí nezlořečily, jako my zlořečíme generacím minulým. —

Příjemce Heraldických dopisů žádáme, aby nám oznámili správné názvy ulic, abychom na jejich adresách nemusili užívat odporných jmen, vnučených německým režimem.

Přednášky o heraldice. Na filosofické fakultě Karlovy university byly zahájeny přednášky dne 18. června 1945. Prof. Dr. Václav Vojtíšek přednáší o základech pomocných věd historických a řídí též proseminář k těmto přednáškám.

Výstava z odkazu Karla J. Obrátla bude v blízké době uspořádána Národním museem. Karel J. Obrátel, jenž byl členem Heraldického odboru a jenž byl Němci umučen dne 5. dubna 1945, zůstavil bohaté sbírky exlibris, z nichž četná jsou heraldická. Výstava Obrátlových sbírek bude zajímavým přehledem erbovních knižních značek.

Časopis Umění, vydávaný J. Štencem v Praze, uveřejnil v dvojčísle z listopadu 1944 studii »Kroměřížské portály« od Jaroslava Mathona. Stať je provázena řadou vynikajících vyobrazení portálů různých významných budov v Kroměříži, většinou se znaky církevních hodnostářů. Autor článku bohužel nevěnuje téměř žádnou pozornost ani historické ani umělecké stránce vyobrazených znaků.

Serii 6 pěkných pohlednic vydal Dr. Jan Rejsa z Kolkovic: 1. Znak Tadeáše Mar. Kolkowského. 2. Znak Jintřicha V. Reussy z Plavna podle Žlutického káncionálu z r. 1558 od Jana Táborského z Klokočské Hory. 3. Reprodukce erbovního listu Adama Reysy Kolkowského z Kolkowicz z 16. února 1579. 4. Detailní reprodukce znaku z téhož erbovního listu. 5. Reprodukce záhlaví první Brunátné knihy města Těšína. 6. Reprodukce listiny, kterou Martiš starší a Martiš mladší z Barutwicze a z Kolkowicz se vzdávají v Ratiboři v r. 1437 Mostěnce, Vilchvy, Bozihůry, Šodkovic a Marklovic.

Hledáme znakopisy erbů těchto rodů: Alexius z Liebenecku, Audar de Beaufort, Brabe, z Brugera, Cesar z Adlersteinu, de Cervelli, Eisel z Merlingu, z Elbinku, Hauerbauer z Währingu, di Carraciolli, de Conninck, Libra ze Sabinova, Manerbio, Röhrich z Rohrheimu, Rosslau z Rosenthalu, Střela z Javorého, Špbitan z Gumburku, Zmyslovský z Radvanova, Zocchi de Morecci. Upozorňujeme, že jde vesměs o rody mající vztahy k Příbramsku. — Údaje o znakopisech laskavě zašlete, pokud možno s nákresem, na adresu: J. Milde, Praha XVI-1118.

Z dopisů našich čtenářů. Milan Zicha, Kolín: Navrhují, aby v některém z příštích Heraldických dopisů byl uveřejněn přehled o tom, jaké škody na heraldických památkách způsobila v Praze i jinde německá zbesilost. Dále navrhuji, aby v Heraldických dopisech i nadále byly sledovány zmínky o heraldice v tisku periodickém i neperiodickém. Domnívám se a doufám, že česká heraldika, která byla do nedávna pravou popelkou mezi pomocnými vědami historickými, dojde v svobodné Republice československé konečně náležitého ocenění, uznání a podpory. Jsem přesvědčen, že bude-li se v denním i jiném tisku, nyní již rozšířeném, zvýšenou měrou psát o heraldice a bude-li s ní tak širší veřejnost častěji seznamována, dosáhne se žádaného výsledku, totiž vzbudí se opravdový zájem o heraldiku a tak se rozšíří zatím úzký ještě kruh zájemců a pracovníků.

My Čechoslováci máme příliš málo rodového vědomí, rodové ctizádosti a odpovědnosti k rodu. Kdo sedí jen doma, snad toho nevidí. Ale kdo je často v cizině a zná ji, tomu to bije do očí. — Jan B. Kozák.